

„Öreg fa nem vén fa!”

FELHÍVÁS

A zöldszívesek, de tulajdonképpen minden természetszerető ember különös tisztelettel fordul az öreg fák felé. Sugárzik belőlük a méltóság, a nyugalom, az idő áthidalása. Ezek a fák az a természet és az ember történelmének őrzői, történelmi korok tanúi, esetenként egy kipusztuló faj utolsó példányai. Amellett, hogy a levegő minőségét javítják és élőhelyet nyújtanak más növényeknek és állatoknak, még szépek is. A harmónia és a lelki béke megtestesítői.

Amennyiben fontosnak tartjuk azt, hogy a jövő nemzedékei is gyönyörködhesse az öreg fák látványában, most kell lépéseket tennünk az öreg – sőt a középkorú – fák megbecsülése és védelme érdekében. Ezért tesszük közzé felhívásunkat, mely nem csak zöldszíveseknek szól, hanem bárki részt vehet benne, – 6-18 éves korig – aki kedvet érez hozzá. A feladat az, hogy az egyének vagy csoportok kutassák fel ezeket a fákat, készítsenek feljegyzéseket róluk, rajzolják és fényképezzék le őket. Az így összeállított anyagból "Öreg fa nem vén fa" címmel egy kiadványt szeretnénk kiadni, mely reményeink szerint hozzájárul a fák nagyobb megbecsüléséhez és megmentésükhöz. Bátorítjuk a résztvevőket arra is, hogy kezdeményezzék az örökbe fogadott öreg fa helyi védettséggé nyilvánítását az önkormányzatánál.

„Öreg fa!” Adatlap

1. Adatközlő (csoport)

Név:	Tel:
Iskola neve:	Fax:
címe: _ _ _ _	@:
Csoportvezető (tanár): évfolyam:

2. Időpont

Év: hó: nap:

3. Az öreg fa adatai

Ország: Megye: Település:
Pontos helye:
Kinek a tulajdona a hely (telek):

Faj	Növénykapcsolatai:
Őshonos-e?
Kora: év	Állatkapcsolatai:
Magassága: m
Törzskerülete: cm	Egészségi állapota:
Hány %-a él még: %
Hoz-e még termést?	Nevezetessége:
.....
Veszélyeztető tényezők:	

Védett-e?	Ha nem védett, kezdeményezték a helyi védeltséget!
-----------------	--

4. Feladatok

a) Gyűjtsétek össze a hozzá kapcsolódó történeteket.	c) Keressetek az öreg fáról szóló verset, novellát vagy más írást, vagy írjatok róla ti magatok.
b) Készítsetek róla rajzot, fényképet.	d) Készíttessetek emlékkövet vagy készíttessetek emléktáblát a fa elé.

Kitöltési útmutató

Egy Adatlap csak egy fához használható, ezért célszerű az Adatlap sokszorosításával kezdeni a munkát!

1. Adatközlő

Az adatközlő lehet egyén is, csoport is. Azokat az adatokat kérjük pontosan megadni.

2. Időpont

Értelemszerűen az adatfelvétel időpontját kérjük beírni.

3. Az öreg fa adatai

Pontos hely: Az öreg fa pontos helyét – ha lehet – utca és házszám megadásával adjátok meg. Ha ily módon nem határozható meg a fa helye, akkor szöveges leírást kérünk.

Kinek a tulajdona?: A fa helyének tulajdonosát azért fontos kinyomozni, mert – ha szükséges – a védetté nyilvánítás erősen ennek függvénye.

Faj: A faj megadásához használjatok határozókönyveket. Pl.: Polunin.: Európa fái és bokrai; Coombes: Fák (Határozó kézikönyvek); Forey: Fák (Kis Természethatározó); More– Fitter: Fák (Fürkész Könyvek)

Őshonosság: Az őshonosság megállapításával kapcsolatban kérdeztek meg szakembereket (erdész, kertész, biológus stb.).

Kora: A fa korát – minthogy nincs és ne is legyen kivágva – vagy becsléssel vagy feljegyzések alapján tudjuk csak megmondani. Nagyjából 100 éves korig használható egy becslési módszer, amely szerint a fatörzs kb. 1m magasságban mért átmérője cm-ben hozzávetőleg megadja a fa életkorát években.

Magassága: A fa magasságát egyszerű módszerrel meg tudjuk mérni.

a) Keressetek egy derékszögű vonalzót, amelynek tehát egyforma a két befogója.

b) Álljatok olyan messze a fától, hogy ha a szemetekhez függőleges síkban tartjátok a vonalzót úgy, hogy az egyik befogója vízszintes (a másik pedig természetesen függőleges), akkor az átfogója mentén nézve éppen a fa csúcsát látjátok.

c) Mérjétek meg, hogy milyen messze álltatok a fától. Ugyanis ilyenkor a fától való távolság éppen akkora, mint amennyivel magasabb a fa nálatok. (Fontos, hogy a fa talpával egy magasságban álljatok ti is! A hegyvidéki fák esetében tehát keressetek egy olyan pontot, ahol ez a feltétel teljesül.)

d) Adjátok össze a c) pont alatt mért értéket a mérő gyerek testmagasságával, s így megkapjátok a fa teljes magasságát.

Törzskerülete: A fatörzs kerületét is nagyjából 1m magasságban – de az elágazások alatt – kell mérni. Ha nem elég a mérőszalagotok, használjatok madzagot, s annak a hosszúságát mérjétek meg.

Hány %-a él?: Becsléssel állapítsátok meg, hogy a fa mai lombozata nagyjából hány %-a lehet a valamikori teljes lombzatnak.

Hoz-e még termést?: Ha magán a fán nincsenek is termések, a földön keressétek meg a nyomait.

Növénykapcsolatok: Egyed vagy csoportban álló fáról van szó? Milyen növények vannak alatta, rajta, körülötte (pl. gomba, zuzmó, moha, kúszó növény stb.)?

Állatkapcsolatok: Milyen állatok számára nyújt a fa élőhelyet? Vizsgáljátok meg a különböző szinteket (gyökér, törzs, korona).

Egészségi állapot: Használjátok a következő kategóriákat: egészséges, jó, megfelelő, gyenge, beteg.

Nevezetessége: Fűződik-e hozzá hagyomány, szokás, monda? Ismert-e a lakosság körében? Van-e neve? Található-e róla régi vagy új keletű leírás? (Ajánlott irodalom: Kapocsy György: A magyarság nevezetes fái. Helikon, 2000.)

Veszélyeztető tényezők: Pl. kivágás, kiszáradás, korhadás, letörés, tűzgyújtás, forgalom vagy ipar miatti levegőszennyezés stb.

Védett-e?: Ezt az önkormányzatnál lehet megtudakolni. A helyi védettség kezdeményezését is az önkormányzatnál kell kezdeni.

4. Feladatok

Ezeket melléklet formájában küldjétek el a címünkre!

a) Történetek: Kérdezzétek ki a település idős embereit a fa történetéről

b) Rajz, fénykép: Minthogy a beküldött képek egy kiadvány nyersanyagát képezik, a mennyiségnél sokkal fontosabb a képek minősége. A képek mérete max. A/4 lehet.

c) Vers, novella, mese: Kérjétek segítséget a magyartanártól.

d) Emlékkő, emléktábla: Próbáljátok megnyerni a helyi kő- vagy fafaragót, hogy legyen támogatótok ebben a programban. Magatok is faraghattok emléktáblát; ehhez kérjétek a technikatanár vagy egy szülő segítségét.

Eszközszükséglet: mérőszalag; egyenlő szárú, derékszögű vonalzó; fa-határozók; madzag.

A helyi védetté nyilvánítás menete

Ahhoz, hogy az örökbe fogadott öreg fa jövőjét biztonságban tudjuk, el kell indítanunk a helyi védetté nyilvánítás jogi folyamatát. Ennek menete a következő:

1. Levél a Nemzeti Parknak

A területileg illetékes Nemzeti Park igazgatóságához írni kell egy levelet, "Javaslat helyi védetté nyilvánításra" címmel. Ebben közölni kell a jellemző adatokat, a védetté nyilvánított fa korát, méreteit, okait, elhelyezkedését, esetleges történetét, stb.

(Ennek a levélnek a másolatát el kell küldeni a helyi önkormányzatnak is, mivel a végső döntés az ő kezükben van.)

2. A NP továbbítja a levelet a KÖM-nek

A Nemzeti Park (NP) igazgatósága állásfoglalást készít a javaslatról, és továbbítja azt a Környezetvédelmi Minisztérium (KÖM) számára.

3. A KÖM nyilatkozata

A minisztérium szintén kiad egy nyilatkozatot arról, hogy támogatja-e a védetté nyilvánítást, majd értesíti erről a Nemzeti Park igazgatóságát.

4. A NP határozata

A KÖM állásfoglalását figyelembe véve a NP igazgatósága készít egy szakmai véleménnyel alátámasztott határozatot. Ezt elküldi a kezdeményezőnek, és a helyi Önkormányzatnak.

5. Az Önkormányzat döntése

A helyi Önkormányzat hozza meg a végső döntést a védetté nyilvánításról.

Első olvasatra biztosan nagyon bonyolultnak és hosszadalmasnak tűnik a hivatalos eljárás folyamata, de ne ijedjete meg. Nektek tulajdonképpen csak egy levelet kell írnotok, és azt két helyre (NP és Önkormányzat) eljuttatnotok. A többi már megy magától. Néhány éve a zagyvaszántói csoportunk ily módon érte el, hogy helyi védettséget élvezzen a falujuk határában álló gesztenyefa-sor. Ezzel mentették meg a kivágástól, mivel egy vállalkozó benyújtotta a hivatalhoz a fakitermelési igényét.

Reméljük, sikerrel jártok! Az eredményről számoljatok be nekünk!

Zöldszíves üdvözléssel:

Orgoványi Anikó
elnök

Pomáz, 2001. február 6.